LILJA

DEN NORDISKA MEDELTIDENS FÖRNÄMSTA RELIGIÖSA DIKT

AF

DEN ISLÄNDSKE MUNKEN *EYSTEIN ÅSGRIMSSON*

ÖFVERSATT AF

AXEL ÅKERBLOM

LUND
C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG

LILJA

DEN NORDISKA MEDELTIDENS FÖRNÄMSTA RELIGIÖSA DIKT

AF

DEN ISLÄNDSKE MUNKEN EYSTEIN ÅSGRIMSSON

ÖFVERSATT AF

AXEL ÅKERBLOM

LUND
C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG

UPPSALA 1916
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-A.-B.

Till

Min hustru

med kärlek och tacksamhet

Inledning.

En af den nordiska medeltidens märkligaste dikter är Eystein Åsgrimssons berömda kväde *Lilja,* en inspirerad lofsång till Kristus och jungfru Maria i deras egenskap af människornas frälsare från synd och död. Namnet *Lilja* har författaren tilldelat sin dikt, emedan det var ett af den heliga jungfruns binamn. Tusen och åter tusen isländare ha under den katolska tiden ur detta kväde hämtat tröst och hopp i sin syndanöd och andliga bedröfvelse, och ännu i dag verkar den, hur förändrade de religiösa föreställningarna än under tidernas lopp ha blifvit, likväl med stor makt på hvar och en, hvars sinne är mottagligt för de oskrymtade uttrycken af en sann religiositet. Ett försök att till svenskt tungomål öfverflytta dikten torde därför ej sakna sitt berättigande, äfven om det skulle kunna tyckas, att svårigheterna i företaget att söka förena trohet i afseende på diktion och innehåll med en fullständig efterbildning af den yttre klangverkan, som den isländska verskonsten låtit författaren framkalla i sina sköna strofer, äro allt för stora för att lyckligt kunna öfvervinnas.[1]

---

[1] Till grund för tolkningen ligger i allt väsentligt Finnur Jónssons redaktion af dikten i *Den Norsk-islandske skjaldedigtning* II (Kbh. og Kria 1914). — I fråga om de här nedan meddelade biografiska notiserna jämför Eiríkr Magnússon *Lilja* (London 1870); jfr äfven Finnur Jónsson *Eysteinn Åsgrimsson Lilja* i *Islensk smárit* (Khh. 1913) och samme författare *Den oldnorske og oldislandske litteraturs historie III* s. 9 ff. (Kbh. 1902).

"Broder Eystein", *Liljas* författare, var munk i Thykkvibœrs augustinerkloster på Island. Hans lefnadshändelser, så vidt vi känna dem, äro sådana, att vi väl kunna förstå det djup af förkrosselse, som tar sig uttryck i kvädet. Häftighet, lättsinne och fåfänga i förening med ett öfvermod, som medvetandet af en ovanlig begåfning alstrade hos honom, kommo honom att gång på gång begå svåra felsteg, öfver hvilka han sedan sörjde i våldsam ånger. Insikten om hur otillräckligt skyddsvärn hans egen viljas kraft var emot frestelsernas förnyade anlopp, kom honom att med den djupa innerlighet, som förtviflan inger, söka religionens stöd i den fruktansvärda kampen mot synden och alla dess följder, som för hans diktarefantasi framträdde skräckfullt hotande.

Då Eystein första gången nämnes i tideböckerna, sker det i anledning af ett föga hedrande uppträde i klostret. Jämte några likasinnade kamrater hade han år 1342 misshandlat abboten och tvingat honom att genom flykten sätta sig i säkerhet; synbarligen voro de missnöjda ledda af förbittring öfver att deras styresman med stränghet sökt att upprätthålla sedligheten bland klosterbröderna. Året efter detta skandalösa uppträde dömdes Eystein till fängelsestraff för sitt sedeslösa lif och för förgripelsen mot abboten.

Det synes, som om han under de följande åren måtte ha bättrat sitt uppförande på märkbart sätt. Då det år 1348 inträffade en biskopsledighet i Skålholts stift, blef han året därpå tillförordnad som "officialis", d. v. s. föreståndare för biskopsämbetet åtminstone i någon del af stiftet.

Den fruktansvärda digerdöden fördröjde länge invigningen af den nye biskopen, norrmannen Gyrd Ivarsson, och sedermera hans ankomst från Norge, hvarunder Island då för tiden lydde såväl i kyrkligt som i politiskt hänseende; sjukdomen åstadkom ju för en tid af mer än ett år afbrott i förbindelserna mellan Island och moderlandet. När Gyrd ändtligen tillträdt sitt ämbete, synes till en början ett vänskapligt förhållande ha existerat mellan honom och broder

Eystein, som genom sin bekantskap med isländska förhållanden antagligen var i tillfälle att göra sin förman goda tjänster.

Emellertid flyttade Eystein efter några år öfver till Norge, och där vistades han ända till 1357 såsom munk i Helgisetrs augustinerkloster nära Nidaros, det n. v. Trondhjem, den stad, som var säte för Norges ärkebiskop. Här kom han i beröring med den dåvarande ärkebiskopen, Olaf, och vann dennes ynnest; han fick därför uppdraget att å hans vägnar tillsammans med en kanoniker Eyolf Brandsson företa en visitationsresa till Island, som var en del af den norska kyrkoprovinsen, men som Norges ärkebiskopar endast sällan brukade besöka, emedan vägen dit öfver det stormiga hafvet var både lång och svår. Det ser ut, som om isländarna sett visitationen med oblida ögon; och det kunna de väl ha haft giltiga skäl till, ty visitatorerna foro ganska egenmäktigt fram, och hufvuduppgiften för hela ämbetsförrättningen tyckes ha varit att pressa ut pengar från de stackars öborna, som dessutom vid samma tid hårdt beskattades äfven af de världsliga maktinnehafvarna. Om församlingarnas andliga intressen bekymrade sig visitatorerna ej stort; ej heller i Norges kyrkohistoria är ju ärkebiskop Olafs förvaltning bekant på grund af något lifligare intresse för de rent kyrkliga och religiösa uppgifter, som borde ha varit hufvuduppgiften för densamma, och kanske var det helt andra föreningsband än nitet för kyrkan, som knöto samman vänskapen mellan Eystein och den norska kyrkans högste styresman.

Medan nu Eystein vistades på Island, uppstod det i anledning af visitationen en bitter ovänskap mellan honom och biskop Gyrd. Han gjorde biskopen till föremål för bitande skämt, ja, företog sig t. o. m. att instämma honom inför ärkebiskopens domstol. Den vredgade prelaten afkunnade då kyrkans bann öfver sin vederdeloman. Eystein bragtes härigenom till besinning och ådagalade nu en så liflig ånger, att biskop Gyrd gaf honom full absolution. Ja, denne utnämnde honom t. o. m. till sin vikarie i en del

af stiftet under den tid, han behöfde vara frånvarande för en resa till Norge.

Biskopens resa gick olyckligt. Den afbröts genast i början; fartyget gick i sank, och endast som genom ett under räddades han tillika med besättningen på skeppet från döden i vågorna. Följande år, 1360, afseglade ej blott biskopen utan äfven Eystein till Norge. Vid Färöarna strandade det fartyg, som förde biskopen, och alla ombord omkommo. Äfven Eystein fick pröfva elementernas ogunst. Det fartyg, hvarmed han följde, drefs under självfva vintern länge omkring på Atlanten; sedan man lidit mycket af hunger, törst och köld, nådde skeppet ändtligen den norska kusten; enligt en källa krossades det mot Helgelands klippor, hvarvid Eystein skulle ha förlorat allt hvad han ägde. Sedan han kommit på norsk mark, tog han sin tillflykt till Helgisetr, där han emellertid afled redan på våren följande år, 1361.

När *Lilja* diktades, kan ej bestämmas. En isländsk sägen har visserligen att förtälja därom, men dess vittnesbörd är endast ett utslag af folkfantasien, som så gärna sysslade med det berömda diktverket. Under sammanblandning af det fängelsestraff, som år 1343 öfvergick Eystein, med den bannlysning, som biskop Gyrd år 1359 utfärdade öfver honom, berättar den följande.

Biskopen lät af vrede öfver Eysteins smädelser sätta denne i fängelse i en afgrund, som var 100 fot djup. Där nere började den ångerfulle munken dikta *Lilja*. När han hade fullbordat 22 strofer af sången, blef han till sin häpnad varse, att en osynlig makt hade lyft honom opp från afgrundens botten, och att han nu sväfvade ett godt stycke öfver denna. Hans förundran tilltog, när han — på hvad sätt detta skedde, förmäler ej sägnen — fann, att afståndet till hålans botten utgjorde jämt 22 fot. Alltså blef det klart för honom, att undret måste tillskrifvas kraften i den dikt, som han var sysselsatt med att utarbeta. Den innerliga glädje, han nu erfor, väckte till lif hans gamla fel,

högmodet, och han började nästa strof med dessa självmedvetna ord:

»Eldad, klangfullt talar min tunga,
talar om Herren i himlens salar,
härliga ting om Honom hon sjunger,
Honom, som världar tre har till boning.»

Knappt hade han uttalat dem, förrän han störtade ned till bottnen i sitt fängelse. Han insåg nu, att högmodssynden orsakat hans fall, och ödmjukt fortsatte han strofen:

»Böjd och sårad, i bojor hon vore,
band, som den Vrede i djupet smed oss,
hade ej Gud med sin hand i godhet
häft mig ur fängslande bandens trängsel.»

Den allvarliga ödmjukheten i denna strof åstadkom den verkan, att botgöraren på en gång lyftes 23 fot högt. Därefter fortsatte uppstigandet oafbrutet med en fot för hvar strof, och så sjöng sig skalden fri ur fängelset. Så berättar sägnen.

Af forskningen har den gissningen blifvit framställd, att författandet af *Lilja* varit en af de omständigheter, som på några få år efter det skandalösa uppträdet i Thykkvibœrs kloster kunnat väcka en sådan aktning för Eystein, att hans förmän kunde betro honom det maktpåliggande uppdraget såsom "officialis".

Huru som helst, längre än till en förmodan kan man ej komma i fråga om de förhållanden, som voro den omedelbara orsaken till diktens tillkomst.

Beskaffenheten af innehållet i *Lilja* likasom det anseende, som dikten länge åtnjöt, berodde väsentligen af författarens och hans tidsålders egendomliga art.

Den sedliga svaghet, som vi finna hos Eystein Åsgrimsson, var ej kännetecknande endast för honom, den var ytterst vanlig i hela hans samtid och ej minst på Island, där förhållandena på hans tid i mångt och mycket utmärk-

tes af laglöshet och demoralisation. Under hela medeltiden pågick hos de flesta kristna en oftast oförsonlig kamp mellan två riktningar i viljans lif. Den ena, hvilken ansågs vara den sant kristliga, kräfde ett fullständigt afstående från alla jordiska fröjder och glädjeämnen och ett lif uteslutande för det himmelska. Den andra sträfvade efter ett obegränsadt tillfredsställande af sinnlighetens begär och själfviskhetens kraf. Den senare riktningen vann öfvervikten hos de allra flesta, äfven om striden stundom var hård nog. Men syndaren kunde i regeln icke frigöra sig från den bäfvan och ångest, som fruktan för syndens straff väckte till lif hos honom, och han kände ett brinnande behof af försoning med Gud utan att dock förmå rycka sig ur syndens dy.

Sådana förhållanden voro gynnsamma för uppkomsten af en diktning, som sökte tolka människornas medvetande om sin förnedring, om att de voro ohjälpligt förlorade, såvida de blefve lämnade åt sig själfva, men som äfven gaf uttryck åt själens längtan att genom högre makters hjälp lyftas ur eländet till himmelsk frid och salighet. Helgonen anropades med brinnande ifver och framför allt lågade det religiösa svärmeriet för jungfru Maria, himladrottningen, hvars öfversinnliga renhet och dygd omgöto henne med en ovansklig skönhets glans. Äfven på Island finna vi en genklang af denna nya art af poesi, och det visade sig, att dess alster ägde makt att tala till människornas hjärtan, medan den gamla diktningen, som väsentligen lefvat på hedniska åskådningar, blef allt mer och mer svår att förstå och man förgäfves sökte ersätta dess lefvande ande genom torra formler och fantasilösa efterbildningar.

Af alla den nya diktningens alster kunde intet i popularitet täfla med *Lilja*. Hvad som i dikten i så hög grad fängslade, var ej ursprungligheten i uppfattning, ty innehållet är taget från en kyrklig lärobok. Också äro för öfrigt dess liknelser delvis kyrkligt gemensamhetsgods, äfven om deras formulering i dikten skänkt dem förnyad poetisk glans. Sitt stora skönhetsvärde får dikten af den

liffulla åskådligheten i skildringen af de särskilda händelserna, af den enkla, nästan barnsliga omedelbarheten i framställningen, af skaldens alldeles utomordentliga herravälde öfver de språkliga uttrycksmedlen samt öfver versens invecklade teknik men först och sist af den brinnande religiösa hänförelse, som besjälar hela dikten och bl. a. ger ett gripande uttryck åt syndakänslan och ångern. Småningom blef detta kväde kändt öfver hela Island, man lärde sig det utantill, och det erhöll sådant anseende, att många ansågo det för en religiös plikt att recitera detsamma, om icke hvar dag, så åtminstone en gång i veckan; att försumma detta ansågs som bevis på bristande fromhet. Ännu för omkring ett halft århundrade sedan kunde man här och hvar på ön få höra fragmenter af dikten. Sedan 1913 finns en förträfflig folkupplaga af densamma tillgänglig för den isländska allmänheten, och det är väl att förmoda, att denna i stor omfattning skall veta att begagna sig af tillfället att skaffa sig bekantskap med det diktverk, som varit så kärt för äldre tiders isländare, och om hvilket ett bekant isländskt uttryck säger, att hvarje skald önskade, att just han hade diktat det.

Upplysningar om diktens metriska karaktär och dess byggnad. *Lilja* är en s. k. *stefjadrápa.* Ett stef är en sorts omkväde; det förekommer ej i alla diktens strofer utan endast i en del af dem och med bestämda mellanrum af steflösa strofer. Stefvet är en integrerande del af strofen, så att en strof med stef i det stora hela har samma metriska byggnad som en steflös strof i dikten. I *Lilja* likasom i andra *stefjadrápor* finna vi en symmetrisk sammanställning af *stefjamál* (d. v. s. ett eller ett par partier med stef) och steflösa partier. De första 25 stroferna af denna dikt, hvilka utgöra den s. k. *inngangr,* sakna stef; därefter följa två *stefjamál,* hvartdera på 25 strofer och med sitt särskilda stef; detta omfattar en half strof, hvilken upprepas i hvar sjätte strof; efter det senare *stefjamálet* följer en afdelning af 25 steflösa strofer, hvilka utgöra den s. k. *slœmr.*

Denna yttre anordning betecknar äfven diktens disposition. *Inngangr* skildrar det gamla testamentets tid t. o. m. Guds beslut

att frälsa världen. I *stefjamålen* framställes frälsningsverket, i det förra från och med Mariæ bebådelse t. o. m. Jesu fästande på korset, i det senare Jesu död och gudsrikets seger jämte en skildring af den yttersta domen. *Slœmr* innehåller hufvudsakligen en åkallan af Gud, Kristus och Maria samt hälsningsord till dem, som läste eller hörde dikten.

Stroferna i Lilja äro sammansatta af åtta fyrfotade rader. Versslaget, »hrynhent», efter *Lilja* sedermera vanligen kalladt »liljulag», är en utbildning af »dróttkvæðr háttr», som under den isländska diktningens klassiska tid var så vanligt. Versfötterna äro i originalet i regel tvåstafviga, men ej sällan (genom »upplösning») trestafviga, en frihet, som för tolkningen af många skäl blifvit begagnad i ojämförligt större utsträckning. För öfrigt bestämmes diktens meter genom den konstfulla rimflätningen.

Först och främst sammanknytas raderna parvis genom *allitteration* eller *stafrim*, som består däri, att de rimmande orden, hvilka böra stå nära hvarandra och måste börja med relativt (i tolkningen stundom enbart rytmiskt) starktonig stafvelse (några undantag i fråga om tvåstafvig preposition — i och utom sammansättning — förekomma i Lilja), alla ha samma begynnelsekonsonant, eller ock alla börja med vokal, helst olika. Om hvar och en af konsonantgrupperna *sk, sp, st* gäller, att den ej allittererar med enkelt *s* eller *s* framför annan konsonant, utan måste upprepas i sin helhet. Den s. k. *hufvudstafven* har sin plats i den senare radens begynnelse, under det att tvenne *bistafvar* förekomma i den förra raden. Den ena af dessa har alltid sin plats i tredje versfotens första stafvelse (i tolkningen göras några undantag från denna regel), den andra antingen i den fjärde fotens första stafvelse eller i den första foten; i det sistnämnda fallet bör den börja raden men kan också någon gång begynna den andra (på grund af versfotens upplösning t. o. m. den tredje) stafvelsen, en variation, som i tolkningen på några ställen användes öfverförd till andra fotens första stafvelse.[1]

Hvarje rad sammanbindes inom sig genom *assonans,* ett rim, som består däri, att konsonanter eller konsonantgrupper, som (egentligen i samma stafvelse) följa efter starktonig (i tolkningen stundom enbart rytmiskt starktonig) vokal i två till hvarandra närstående ord, äro identiska. Är samklangen ej mera fullständig, kallas assonansen *half*, sträcker sig ljudidentiteten äfven till den

[1] I öfversättningen har allitterationen på en del ställen blifvit rikare än i originalet, något, som emellertid knappast torde verka störande på svenska läsare. Oregelbundenheten i str. 1 rad 2 förefinnes också i originalet.

framförstående vokalen, benämnes den *hel*.[1] I de jämna raderna måste assonansen vara hel, i de udda bör den helst vara half. Den senare assonansen i hvarje rad, »viđrhending», står alltid i radens näst sista stafvelse, den förra, »frumhending», i en af radens tre första (på grund af upplösning stundom t. o. m. i den fjärde). I tolkningen har frumhendingen, utom i strof 54 rad 5, där den fått sin plats i *andra* stafvelsen, alltid sin plats i första eller andra fotens första enligt schemat starktoniga stafvelse. — I femte raden af strof 24 saknas assonans. Som ex. på anordningen af allitterationer och assonanser må anföras följande halfstrof (allitteration utmärkt genom kursivering, assonans genom fetstil):

Du, som **lär** hvad vi *g*illadt *g*öre,
*J*esu god, som ur döden oss reser,
*o*r**d** mig beskär, som med *a*ndakt hör**d**a
*u*tgöra ste**f**, som på tunga le**f**ver!

I strof 55 och förra hälften af strof 49 användes det tekniska konstgreppet att låta hvarje rad börja med slutordet i den föregående, en upprepning, som äfven i tolkningen är efterbildad, dock med ett par ändringar i fråga om ordföljden, likasom äfven anordningen med slutrim i stroferna 55, 91 och 98 är iakttagen. — I sammanhang med talet om rimflätningen må anmärkas, att namnet *Maria*, hvilket i dikten så ofta och så betydelsefullt finnes användt både i allitteration och assonans, för att det äfven i tolkningen skulle kunna få en lika rik användning, där erhållit formen *Márja*, som ju äfven i vårt språk haft en ungefärlig motsvarighet.

LILJA.

1. ALLMAKTS GUD, Du, som evigt råder
öfver mängder af mänskor och änglar,
bunden ej af ställen och stunder,
starkt och tryggadt Ditt välde Du bygger.
Du, som på en gång utom, inom,
ofvan, nedan och kring oss Dig breder,
lof ske Dig uti åldrar evigt,
en med sanning, i tre förgrenad!

[1] Öfversättaren har på några ställen tillåtit sig vissa friheter i bildandet af assonanser. Så t. ex. assonera i tolkningen någon gång *ll* och *ld*, *ll* och *lj*, *nn* och *nd* etc. Äfven ha mer än en gång två ord tagits i anspråk för bildandet af assonans.

2. Misskund stor af Din makt jag äskar.
Mig Du ger den, om ödmjukt jag ber Dig.
Ej kan komma och aldrig kommit
annat godt än från Dig, o Drotten. —
Rena mitt bröst, låt rätt förenas
rörda ord, uti stafrim förda!
Värdigt och fagert verket varde!
Villigt åt Dig ur min mun det stige!

3. Dig jag beder, o Mö och Moder,
må för den omsorg, som Du har om oss,
rättvist rosande vackra visors[1]
väna böljor min tunga skölja!
Rent må orden ge riktig mening,
rikt och ömt från min läpp de strömme!
Må de badas i guldets glöd-dop!
Gud min sång då mig höfs att bjuda.

4. Gångne män, som all gammal sångkonst
gripit med klokskap ur heden bokskatt,
konstrikt ljufligt i kväden väfde
kungars lof med nordisk tunga.[2]
Dylik sång på modersmålet
mera pliktig är jag att dikta
allsvålds Konung till ära och hyllning;
ifrig kärlek mig orden gifve!

5. Skapelse, födelse, dop och fridlek,
fullt förstånd, mera värdt än gullskatt,
Kristi blod från Hans sår i sidan,
syndaförlåtelse, lifvets båtnad,
härlig förbidan om himlafriden,
helvetets trakter, till fasa bragta,
allt mig enigt att måla manar
märkliga ting, som Herren verkat.

6. Herren Gud, som är högst i ära,
himmel och jord i förstone gjorde,
himlens ängder lät sferer af änglar,
ända till nio, till prydnad lända —
innan Han världen af intet gjorde,

[1] Visor = strofer.
[2] På nordiskt tungomål.

evigt i Sig dock tillräcklig lefde —,
drog så tidernas dubbla kedja,
dag och natt uti världen satte.

7. Full af makt, mer frid än allting
fagert, naturen till lifvet burit,
skapad god och skrudad i heder,
Skaparn i ära och makt mest nära,
änglars furste ändock törstar,
oförnöjd med den makt, honom höjde,
häftigt att gripa med våldets vapen
välde, som högre ännu honom ställde,

8. Sträcker, drifven af stormods ifver,
stolt sin åflan därhän att täfla
med Guds enfödde Son för att sedan
segerrik ej för någon vika.
Fulleligt högmodets fräckhet i allo
fjärmas från klokhet — så säger Boken —;
mäta han ämnar med Herren i himlen
hädisk sin makt, hvad än det bragte!

9. Så det hände: i samma stunden,
som fördärfvet till ängeln kommit,
brådt med vänner, för brottet vunna,
blytungt han stupar i afgrundsdjupen,
där i glödande flammor sin fader,
Fienden blinde[1], Våldet pinar.
Fåvett leder den dottern och fadern
famna vill och sin tro förspilla.

10. Vingsnabbt kring salta världshafsbältet
växa och svinna sex da'r hinna,
innan i prydnad höljdes med heder
himmel och jord, dem Herren timrat,
vindfaret moln, af vatten blandadt,
vandrande stjärnor och eld och kärnsnö,
hagel och djur och fiskar och fåglar,
fagra skördar och skogarnas bördor.

11. Herren vatten i blod så bytte,
bjöd ock kött utaf stoftet födas,

[1] Djäfvulen.

låt till andedräkt luft förbytas,
lifvets glöd utaf solen gifvas.
Ande därtill Han sedan sände,
som vet fatta den lag, Gud satte,
kunnig om leden i kroppens ådror,
klar af Guds Andes underbarhet.

12. Skred så fram en man ur modren
mullen, dock uti fägrings fullhet,
Adam nämnd, som för allt, som skådas,
ägde att råda fri och benådad.
Lätt och lugnt en sömn sig sänkte
sedan å denne världsdrottens leder;
kunskap han fick då att sia med sanning,
sådant, som skulle hända, bebåda.

13. Ut nu ledes från Adams sida
Eva — så skrifver Moses — till lifvet.
Heder och välde, gåfvor och gröda
Gud uti paradiset dem bjuder,
änglars sällskap att så i sällhet,
såsom Hans nåd dem mildt har bådat,
med all afkomma, Gud dem gåfve,
gladt i evig tacksång lefva.

14. Dock, att först pröfvad dygd skulle gifva
dyrd af himmelskt strålande skimmer,
detta bud för dem Drottnen satte,
detta blott att sig efter rätta:
»Blott en enda frukt skall finnas
fridlyst i paradiset vida.
Döden Er når, hålls ej detta budet
detta ena, med sinnen rena.»

15. Ettersvällande aktar han illa,
ängeln,[1] att då från Eden han stänges,
mänskobarnen, mullens borna,
mäkta njuta, hvad han förbrutit.
Och han brygger dödens dräggar;
dold helt skickligt för mänskoblickar
trolldomskunnig ur ormens inre
illfundshal han börjar tala.

---

[1] Djäfvulen.

16. Såsom pröfvande sade han: »Eva,
svara genast, hvi Gud förmenat
Eder den frukt, som är ypperst i Eden,
under det val eljes fritt Er förunnas?»
Så vardt följden det svar af Eva,
som den Ränkfulle just hade tänkt sig:
»Att vi från lifvets stig ej lättligt
lockas på stigar, dem döden stigat.»

17. Lätt han finner af svaret sannad
sinnets lätthet i Evas inre.
Slug han sträfvar att svekråd öfva,
svekfullt ordval han listigt gjorde.
Ej skall *du*, icke Adam dö skall,
om, I hvithyllta,[1] frukten I biten,
hellre då i heder och välde,
höghet och rikedom bli Guds likar.

18. Osvårt ledd, honom Eva trodde,
äter af frukten, sin plikt förgäter.
Därtill med sig hon drager Adam;
det han äter, som fridlyst han vet dock,
oroligt rädd för att Eva skall vredgas,
om han vill neka och ej bevekes.
Djäfvulens svek och villoväfnad
våra första föräldrar dårar.

19. Då med rätta Guds domslut fattas:
Drottnen höge att straffa brottet
dref dem nakna från dälder ljufva,
död och natt dem till mötes satte. —
Olycksöden i världen vida
välte fram, då af mänskostammen
endast få utan svåra synder
sändes fram utur Adams länder.

20. Gudlös från roten i grenarna flyter,
gripande kring sig, synd, som betvingar. —
Led det med världen i långa tider;
lifvet saknas, det onda trifves.
Aldrig löses dess fruktan och fasa,
fast står blott ett, när mot döden hastar:

[1] I motsats till djäfvulen, som naturligtvis var svarthyad.

dödens rike med kvalfull kvidan,
kommet i sikte i dödens domning.

21. Världen är död; säg, hvem kan ge ledning?
Hvar finns den, som en räddning känner?
Ingenstäds. Ty i syndasmutsen
se, den ene den andre neddrar. —
Ett blott länkar mitt tal, min tanke;
tårfull, bedjande, för Dig står jag:
måtte Du vilja, o dyre Drotten,
dödens trälar med lif besjäla! —

22. Skänkt är det lif, som vår själ behöfver,
skänkt är det lif, som Adam fördrifvit!
Se, hur nåden i sinom tide
sändes ned från himlen att tända
lefvande ljus, som i världen visar
värmande lågan! Andar, som plågats,
draga till lifvet ur djäfvulsgrafven.
Den, som är änglars ära, så länkat.

23. Eldad, klangfullt talar min tunga,
talar om Herren i himlens salar!
Härliga ting om Honom du sjunge,
Honom, som världar tre har till boning!
Böjd och sårad, i bojor Du vore,
band, som den Lede i djupet smed oss,
hade ej Gud med sin hand i godhet
häft mig ur fängslande bandens trängsel.

24. Fadren, som nära och fjärran skådar,
fattande allting, ordnande allting
samman med ende Sonen och Anden,
sänder en ängel med bud, som fägnar.
»Hasta till Mārja,[1] den härliga ungmö!
Henne Jag i mitt skydd skall taga;
bära hon skall i sitt skimrande, skära
sköte min Son, som dess hölje vill låna.» —

25. Denna Mārja en moder är oss,
Maktens Blomster, som skimrar praktfullt.

---

[1] Om namnets här och längre ned brukade form se inledningen (sid. 11).

Härligt hon lyser som rodnande rosen,
rotad vid källsprång, som lefvande välla.
Tänd af renhetens ädla ande,
ödmjukhets doft af roten flödar.
Gud hon älskar, de gode älskar;
Gud i slika dygder hon liknar.

26. Ingen, det ser jag, med ändlig tunga,
alltings Far och stjärneskarors
Konung, ett stef[1] så konstrikt ljufligt
knyter, att värdigt Dig det flyter.
Dig må vara en evig ära,
alla tungor Dig lofsång sjunge
alltid med seger och ökad sällhet!
Evigt i glans och makt Du lefver.

27. Skrider, fördunklande påfågelns prydnad,
— praktfullt strålande hvalfvet står måladt —
Gabriel, lik glänsande solglimt,
glad till den lägre luften styr vägen.
Sändemannen, eldad af Anden,
inne i hyddan Renheten[2] finner,
Ädelstenen bland alla väna,
äkta Mödom, af kyskhet mäktig.

28. Så till strålande mön han mäler:
»Märja, hör och öppna Ditt öra!
Full Du af nådens flödande källa,
fräjdade Jungfru, Dig ave jag sjunger.
Den, som alltet i handen håller,
Herren för änglars och mänskors mängder,
bor inunder Ditt bröst det skära,
blidaste Ungmö, välsignad bland jungfrur».

29. Hörde och trodde, fast undrande, orden
ädla Jungfrun. Hon visste, att tunga
aldrig så blidt någon människa mötte
med en liknande hälsnings heder. —
Henne bjuder då han att ej rädas,
höge ängeln, och talte än längre:
»Himlaguden fram skall födas,
fram ur Din kved, Du strålande, ledas».

[1] Se inledningen.
[2] Jungfru Maria.

30. Då hon så sporde, hur det kunde varda,
denna fägnad beredas åt henne,
utan att då denna borgmur brötes,
byggd kring nejd för kyskhetsdygden,
yttrar den sände, att ej hon skall synda,
Ungmö prisad, då Andens visa
bjudande kraft skapar barnet blida,
ben och kött ur skötet rena. —

31. Luften all utaf lysglans fylles;
land och vatten i undran satta.
Kufvad af mäktig kraft, i bäfvan
kan ej naturen sig fullt bemanna.
Själen med Guddomen själf förmäles,
skyld i Mārjas blod det klara.
Fanns då i härliga Ungmöns inre
en af guddomens trenne grenar. —

32. Sälla hjärtan, o flyte och falle
fröjdtår, lögande allas ögon,
fylld af tack för den misskund milda,
människovorden, Herren oss gjorde.
Dig må vara en evig ära,
alla tungor Dig lofsång sjunge
alltid med seger och ökad sällhet!
Evigt i glans och makt Du lefver. —

33. Fara så månader fem och fyra,
födes en gosse trots okränkt mödom.
Såsom då genom glindrande glaset
glimmande ljus för vårt öga skimrar,
glans genom oskadda glaset öses,
glider likt strålglans från modren den Blide,
utan att renhetens insegel brytes,
evigt vittne på jungfrulig lefnad.

34. Aldrig hördes, och aldrig vordo
eljes tidender slika att tälja,
ty att både mö varit moder,
människa Gud, vi nödgas bekänna.
Höjden sjöng den komne Kungen,
klungo sånger, där herdarne sprungo.
Himlens dyrd sänktes hit till jorden,
här kommo änglar människor nära.

35. Råd hon ägde ej, maktfulla Modren,
mjuka lindor kring sonen att binda;
ty erhöll Kungen af hårda höet
hölje till sköld mot den bittra kölden.
Omskärning tog han på åttonde dagen;
öfliga seden ej något beröfvas:
droppar blod å den klara kroppen,
kväller tår, som å kinden fälles.

36. På den trettonde dagen till Drottnen
dyrdfulle män, som riken styrde,
österländingar, offrande lände
unge Herren att prisa, från fjärran.
Sex gånger foro sex da'r, se'n fyra;
sedan Jesus till templet ledes,
under hvars hvalf till offer sig själfvan
ärones Herre för oss vill bära.

37. Tretti år gammal, Herren från himlen
helgar sitt lif åt att frälsning oss gifva.
Vigd i Jordanens vatten det rena
varder så Han utaf Döparn Johannes.
Denne Jesu hjärtevän vise
gifver ett vittnesbörd, som förblifver:
glans det var, där å grönskande jorden
Guddomens trehet för folket sågs te sig. —

38. Ser jag nog: själfva snillets låga
svika skulle att skildra Din rikdom,
ära och makt, o Styresman store,
större i värde än allt i världen.
Dig må vara en evig ära,
alla tungor Dig lofsång sjunge
alltid med seger och ökad sällhet!
Evigt i glans och makt Du lefver.

39. Famlar i undran Fienden gamle:
född är den, som han ej kan känna.
Då det var, som dessa den lede
djäfvulens ord man fällas sporde:
»Nu det mig syns, som ett nymäre träder
ned till världen och mänskorna färden;
detta Guds klokhets djup bevittnar,
dolt för mig har Han, hur Han förfarit».

40. »Ära ge Jesu änglarnas skaror
upp öfver tredje himlen och nedan,
fromhetens offer, stjärnornas skimmer,
skyddande fred, som kring jorden bredes.
Slika ting mina sorger öka,
sanna stordåd, som här jag ser gjorda.
Mycket, jag rädes, hans mäktiga rådslag
mig likt hvinande gissel skall pina.

41. »Ingen hans faders ätt vet att kväda,
ändock hans mor är af mänskoätt boren.
Ljust ej sig tedde, hur Jesus föddes;
gäckande underligt jag det funnit.
Här alls icke han mig täckes;
han står sådan för mig att skåda:
ingen som denne unge mannen
oro mig väckt bland jordfödda släkten.

42. »Lindaklädnad och mjölk af sin moder!
Möda finner jag Jesum hinna,
ser af fasta och törst honom täras,
tårar gjuta och löje förskjuta,
finner naturen med slikt i sanning
säga, att människoart han äger;
lastens hullingsspjut längtar jag kasta
leda skador att honom bereda.

43. »Mig vill det synas, som hade i högre
heder Adam hos Gud stått i Eden,
innan med svek jag fört Eva och honom,
öde på heder, till mörkret och döden.
Få emot svek veta vakta sig vaksamt,
visst äfven denne besegras af listen.
Slug som fordom, jag säker om segern
sveksam skall pröfva min konst att öfva.»

44. Son af Mārja! Son du dyre!
Son af henne och Gud, men mänska,
lär mig frukta Fiendens fukter,
fulla af trollskap, men varmt vid Dig hålla!
Dig må vara en evig ära,
alla tungor Dig lofsång sjunge
alltid med seger och ökad sällhet!
Evigt i glans och makt Du lefver.

45. Slug den Lede vill Herren höge,
hungrande, svag, till laster draga.
Listig han tror, att hans bländverk böra
bringa alla i synd att falla.
Alla pilar dock återföllo,
utaf djäfvuln med illist skjutna,
vändas i luften att drabba denne.
Djupt den Arges bröst de sarga.

46. Kom så den dyre Kristi lära
klar till spridning kring bygder vida,
letar sig sanna lärosvenner,
lyckas dem finna och därmed vinner
syn åt blinda, från smittan rening,
smärtors bot, åt de lama fotkraft;
döfva höra, dumbar svara,
döda få lif, och vanvett fördrifves.

47. Folket allt mindre kring Frestaren fylkas,
fara han ser för sitt rike vara.
Flera bli redo att följa det goda,
färre ha laster och brott till herrar.
Plågad den Hemske ej tåligt det tager,
trycks af att frälsningens verk så lyckas,
söker därför de sina beveka
syndaförstörarn att våldsamt förgöra.

48. Mördares höfding[1] till mordråd drifver
mörkhugad sven bland Jesu männer,
bland hans hird; detta anslag onda
utgår från Judas (hans namn så ljuder).
Milde Guden för silfver såldes
sedan af denne åt judar lede.
De voro fulla af grymhets galla,
glödande hätskhet i sinnet sjöd dem.

49. Flinkt de rusa att finna Jesum,
finna och jaga, slå och binda.
Bunden han ledes, af hedningar hädas,
hädd, anklagad, afklädd och slagen!
Fiendens barn det trängande törnet
trycka å signade pannan till smycke.

---

[1] Djäfvulen.

Se, de fäste å korset Kristum,
klara blodet kring spikarna stod där.

50. O må Jesum vi alltid prisa,
o må sinnet i tillit brinna!
Ut af hjärtats innersta rotväf
alla å Honom med gråt må kalla!
Dig må vara en evig ära,
alla tungor Dig lofsång sjunge
alltid med seger och ökad sällhet!
Evigt glans och makt Dig smycka! —

51. Du, som lär, hvad vi gilladt göre,
Jesu god, som ur döden oss reser,
ord nu beskär, som med andakt hörda
utgöra stef, som på tunga lefver![1]
Höj, o värld, emot himlens nejder,
höj dina armar, i stoftet böj dig!
Heliga sånger mot höjden må springa,
härligt du prise Skaparens kärlek!

52. Himlens och jordens härskare lämnar
heliga minnen åt människors sinnen.
Blida ännet mot bröstet nedtyngs,
böjdt till att motta hvart slag, som hotar.
Ödmjuk, föga och intet Han säger,
utan klagan Han blickar fager.
Så Han bjuder i smärtfull dödskamp
sig, att ur nöden jag frälsad må stiga.

53. Hädiskt lastande, hufvuden rista
hedne män och de judar lede.
Kristi lärjungar fly de fleste,
följesmännen, när stormen de känna.
Glömma jag kan ej, ej går ur minnet
Gudamodern i tårars floder.
Må Hon nådig mig uti nöden
minnas engång med huldrikt sinne!

54. Helga Drottningens sorger svällde,
smärtan skalf i den böjdas hjärta.

---

[1] Med denna strof börjar ett nytt *stefjamål*, hvilket förutsätter ett nytt stef.

Fjärran Hon var ej, då fallet af sårens
forsande blodvåg rann utför korset.
Brista vill hjärtat i bäfvande bröstet,
bort lyfts ej ångsten, och själen snyftar;
ögonen tunga svidande sänkas
sorgsna i glödheta tårars flöden.

55. Ångelns ord Henne hälsa Hon hörde,
hörde — och glädje af Gud Henne rörde —,
födde med glädje Frälsaren späda,
fick den späde i lindor kläda,
klädde och med sig länge ledde;
ledd af sin moder, famnen Han bredde,
bredde än korsfäst. Den Rene oss räddat,
räddat i dödskamp, när kvalet var bräddadt.

56. Sörjande grät hon; med svåra sorgers
svärd genom bröstet af kval Hon förtärdes,
såg sin enfödde, Herren höge,
hänga; af spikar Han genomträngdes,
sletos händren af smärtande nitar,
svedan kände Hans bröst till leda.
Sonen och Modren sårades båda,
sällsamt skänkande mänskorna frälsning.

57. För Din Moders famn, som bar Dig,
för Din Moders tårefloder,
evige Gud jämte Anden och Fadren,
återlösningen skänk mig, förlåt mig!
Höj, o värld, emot himlens nejder,
höj Dina armar, i stoftet böj Dig!
Heliga sånger mot höjden må springa,
härligt Du prise Skaparens kärlek!

58. Märjas Son då med mörkhug bära
männen dräggblandad galla, som bränner;
hån, försmädelse, plågor, pina
påfinna jämt. Men jorden sig jämrar.
Blekt blir Hans skinn och ojämnt ännet,
orden tryta, och kraften brytes.
Våndan växer. Han uppger andan,
alltets Drott, som i himlen befaller.

59. Ingen kan väl med talför tunga
tårfri säga, hvad Skriften äger,

Jesu min, af Din jämmers fasor
hjärtemilde, att vittnande skildra.
Skräckförfärad, skriker naturen,
skakar skälfvande. Himlarna själfva
blekna i natt, när Du bindes naken.
Bäfvan af jorden i dödsstunden spordes.

60. Men, då Jesus uppger andan,
eja, då riktar mot korset blicken'
Fienden onde och forskar, om synder
funnits hos Honom; så sägnen oss hunnit.
Högt mig fröjdar, att här han spejar:
här han blott ser, hvad hans smälek förmerar.
Ormen, som slingrar, till olust betvungits;
agnet han svalde, af kroken kvaldes.

61. Jämrande, helvetets järnportar skälfva.
Ljusets öfvermakt mörkret bedröfvar,
Ovännens skaror[1] flyktande foro,
förr aldrig sedda ting sig tedde.
Skräck till helrikets bygder bragtes.
Bryta fick Djäfvulen, plågad, förtrytsam,
trängande band för fjättrade fångar,
fromme män, enligt Maktens domslut.

62. Hvad har väl händt? Öfver världen gjuts friden.
Hvarför? Ty Jesus plågad har varit.
Säg, hvad har händt? Den Sluge besegrats.
Segrarn, hvem är det? Skaparn af världen.
Säg, hvad har händt? De saliga tåga.
Säg, o hvarthän? Till att hedersplats äga.
Hvad har väl händt? Se himlar oss bjudas.
Hell vare korset, som bringat oss frälsning!

63. Signade ljus! Du ljufve Jesus,
gifvande döde åter åt lifvet,
drag Du mig från djäflars bygder,
Drotten, och sedan alltid led mig!
Höj, o värld, emot himlens nejder,
höj dina armar, i stoftet böj dig!
Heliga sånger mot höjden må springa,
härligt du prise Skaparens kärlek!

---

[1] Djäflarna.

64. Ej jag ser, hvem som ut kan föra,
ägde all talkonst han dock i valet,
all den glädje, som Adam fyllde
upp, när till världen Jesus trädt färden.
Själf han band sina ättlingar alla,
ödesdrabbad, i kval af döden;
en af hans söner oss alla ur bannet
utfört har; Han med mildhet förfarit.

65. Fåfängt med glädje, Fiende lede,
fann du, att döden blef Jesu öde.
Visst du trodde ditt välde befästadt!
Vittne Hans makt om Hans guddom dock bragte.
Eller du tänkte, när ljufva Jungfrun
Jesu gett lifvet, att ändlig Han blifvit?
Ägande skuld ej, Han illa blef slagen.
Utan vank, i intet Han brutit.

66. Eva *du* lämnat åt döden och domen,
denna sin make, då äpplet han smakat,
denne alla de många mänskor,
mänskorna Kristum, af lansen ristad,
denne *dig*, som först har funnit
fällande list och mandråp och tvister.
Brottets svärd, det böjliga, varder
böjdt till att sarga dig själf, du Arge.

67. Sedan Han[1] uppstod med seger ur döden;
söndagens gryning för alla gör synligt,
huru Han ej under honom kan böjas
Herren milde, som dö för oss ville.
Två gånger skridande, tvådubbla rader,
tio i hvar, utaf dagar fara.
Ej Han förr upp till himlens höjder
höjer det blod, som Han fått af sin Moder.

68. Sju gånger for så sju hela dagars
skiftande tid. När ännu en skridit,
hit Han sände sin helga Ande,
härligt klar till lärjungeskaran,
har på Gud Faders högra sida
hedersplatsen med ära sedan.

---

[1] Kristus.

Famnen den frida blid Han oss bjuder,
bjuder oss himlens salighetsskimmer.

69. Mārjas Son, för Din misskund dyra,
mänskonaturen, som verklig Du burit,
mig, o Drotten, med mildhet i hugen
minns i Ditt härlighetsrike med kärlek!
Höj, o värld, emot himlens nejder,
höj dina armar, i stoftet böj dig!
Heliga sånger mot höjden må springa,
härligt du prise Skaparens kärlek!

70. Åter Han kommer till yttersta domen,
allmakts Drott, att till ansvar oss kalla,
Han, som är gifmild med höghet till gåfva.
Här skall lön för hvar handling rönas.
Eld och glöd öfver fält och fjällar
flammande spridas kring världen vida.
Något ej finnes, som nu ej förbrännes
nederst från grunden till himlarunden.

71. Dem, som uppstå ur döden till domen,
dem, hvad land de än hafva lämnat,
Jesu plågor och ve skola visas,
visas de sår, som Honom risat.
Ord och tankar och allt, som gjordes,
undersökas hos alla till grunden.
Här icke bjudas offer och eder;
utestängda gåfvor och mutor!

72. Tungor ej vid det tinget sig slingra
trätolystna med konstrikt flätadt
ordakram, när på Drottnens domslut
delad blir människomängden i tvenne.
Gud den ena med högsta heder
hän öfver alla sferer kallar,
medan den andra med mäktig kvidan
midt ibland skaror af djäflar skall vara.

73. Drifna dädan att dränkas i döden,
dömda mänskor, dem eld skall förbränna,
gnissla tänder, när onda andar
ilsket i stank och i frost kring dem vanka.
Svidande ångers smädelser slungas,

smärtan i fasande mörker rasar.
Ingen kan bida annat än ångest.
Evig är nöden, men lefvande döden.

74. Han däremot skall fägnad finna
fröjdfull, den Gud till sin glans har bjudit,
ledande mild till den högsta heder,
himmelen gifver; sådana blifva
unga, raska, fria, friska,
fagert skära i glädje och ära.
Gill en fest skall i alla åldrars
åldrar dessa till heder hållas.

75. Tårar må regna, tystna må tunga,
talet må sina och själen pinas,
skräckfylldt mitt bröst må skakas och brista!
Skräckfylld jag beder: frälsning räck mig!
Höj, o värld, emot himlens nejder
höj dina armar, i stoftet böj dig!
Heliga sånger mot höjden må springa,
härligt du prise Skaparens kärlek!

76. Två ting jag rädes, domen och döden.
Döden så mången räddningslöst fångar;
tröstlös jag känner, att lefvernets laster
lämna mig redlös åt Herrans vrede.
Mattadt af mångfaldig syndasmitta,
svider mitt bröst och för straffet kvider;
fräckt af Guds bud jag de flesta föraktat,
föga spordes, att godt jag gjorde.

77. Vinduppspändt, har vår osälle andes
öfvermod oss vår sans beröfvat
— svällande bitter af afundsetter,
alltid mig hotat med dränkning dess svallvåg —.
Vredens galla med smärtande svullnad
svedande brinner i uppsvälldt inre,
sega styrkan i sorgens mörker
slites undan ur hjärtegrunden.

78. Girighets frost med lystna lasters
leda snövind i bröstet sig breder.
Glupskhets kallbrand med gröfsta hulling
gräfver sig in i brottsligt sinne.

Bittert bedraget i blindhet och svaghet,
bräckes köttet, som dödssmittan fläckat.
Bäfvande sorgset, borde väl evigt
bröstet ej lugnas af misskundens tröstan.

79. Må Du, ljufve, milde Fader,
mig förlåta! Jag vill begråta
ord och tankar och allt, hvad jag gjorde,
ödmjukt, kan jag blott frälsas från döden.
Därföre vill för Din fot jag falla,
fruktansvärdt utaf sorgen tuktad.
Ångest och klagan ängsligt mig tynga.
O, att Du huld mig förlät mina skulder!

80. Så vill jag bedja Dig, Jesus ljufve,
gifva mig syndernas bot, som om blifna
vore de svällande etter alla,
ormgift, som smärtande frätte mitt hjärta.
Sänd mig en sjufaldig sanningsande,
så att min ande kan lösas ur bannet
och med lydnad Dig, härlige, hedra,
helgad, o Mārjas Frukt, Dig vara!

81. Led mig, Kriste, ej lämna mig redlös,
lasternas stormvind till byte kastad!
Tämj mitt bröst och det tukta! Med ömhets
tvingande gissel mig läkdom bringa!
Måtte med gråt Din fot jag fatta
— Fader, som skimrar af glans i Din himmel —,
då likt nu jag känner, hur kylig
kölden af brottets frost mig följer!

82. Beder jag nu för Mārjas, Din Moders
milda stöd, Hennes bön så ödmjuk,
alltid tröstande uppå Din hulda
ömhets nåd, som frälst de fördömda,
o låt mig pinas och aggas af kvalen,
innan döden, o Herre, mig hinner,
så att dess mindre jag sedan månde
sargas af Fiendens krok, den arga.

83. Lifvet själf, när jag lämnar lifvet,
lös mitt bann för min ångers sanning!
Gif, att jag smord med olja, äfven

erkänna må, att Din godhet fått nå mig!
Bönsänkta hjärtat bringa Ditt rena
blod och kött, som Du fått af Din Moder,
ljufvaste vägkost på leden ur lifvet,
lösande anden ur köttsliga banden!

84. Det jag rädes, att svårt skall svida
samvetets trakt, som i skälfning bragtes
sönderbrusten, då synderna dristat
sig till egendom hjärtat viga,
och att den mörka fiendeflocken
framrusa skall, under tjut församlad,
redo befunnen att bryta och bränna,
bita, kvälja, sarga och slita.

85. Är det Din vilja, o Drotten dyre,
djäflars skara så nådig att vara,
att de min ande misshandla månde?
Mārjas Son, tar Ditt skydd Du från mig?
Jesus, Ditt röda hjärtblod, det blida,
gifvit mig fri. Min tröst förblifver
evigt Din kärlek, som alla till lifvet
uppstå bjöd från den mörka döden.

86. Hör mig, hör, Du, för himlens och jordens
helga dygder den upphöjda bygden,
mångstora Drottning för mänskor och änglar,
Moder till Frälsarn, o folkens Hälsa,
stå mig bi, då jag stönar i nöden!
Ständigt då med hjälp till mig vänd Dig!
O kring oss svep Du frälsningens flikar,[1]
förande oss, Du vårt Hopp, till förlossning!

87. Mārja, pressande mjölk ur bröstet,
måtte Du stå för Ditt Barn, min Drottning!
Såren, som spikarna sargande skuro,
Son af den Prisade, Fadren visa!
Eder tjänare, alltså jag bidar,
inga kval skola längre betvinga,
sedan på misskundens sötma spridas
slika bevis genom himlarnas rike!

---

[1] Den skyddande frälsningsmakten hos Maria liknas vid en skyddsmantel.

88. Träd, Du, som jordens Tröst fick föda,
träd för Ditt strålande Barn, Du vår Glädje!
Bed, att misskund mild må läska
mänskors ätter och synden lättas!
Blid Din läpp mände bära goda
böner till väl för kristna själar!
Mārja, Jesu Moder, Du kära,
minns mig, att ej jag förkastad må finnas!

89. Du är kyskhetsdygdens dufva;
Dotter till Herren, Du sjukdom fjärmar.
Salighets stig och sällhets stråle,
smycke bland brudar, i himlen Du bjuder.
Guddomens hölje, glömska af kvalen,
glädjens näring och lastens förfäran,
läkdomens källa, lifskraft för alla,
lof ske Dig, öfver änglar stigen!

90. Endast Du bör älskas bland kvinnor,
evigt prisad för ödmjukhets visdom.
Signade Mö, Du för brotten bringar
bot. Du är för Herren kärast.
Hell, Du, den Enda, den Helige Andes
härbärge varit, af storverk förklarad.
Visst Du ej kände ens hviskning om synden,
vanmakt, som ängslar, och last, som fängslar.

91. Mārja, Du är af mödrar skärast.
Mārja, prisad Du evigt skall vara!
Mārja, Du för Din mildhet oss kärast,
Mārja, oss hjälp ur vår syndafara!
Mārja, lyten i mängd vi bära,
Mārja, se, svår och bitter är tåren.
Mārja, Du helar de men, som oss tära!
Mārja, Du slår oss olja i såren!

92. Hvilken af mänskors ätt, som önskar
ordklok att sjunga med ljuflig tunga
härligt kväde, Dig Höga till heder,
himmelska Drottning, hans vanmakt blottas;
snarlikt det tycks, som då sökande vacklar,
slingrar sig fram, mellan murar famlar
rymmande man, som rådvill ej finner
räddning ur irrgång, som svårt förvirrar.

93. Om att bli tungor ett under tvingar
all vår kropp, allt blod, som svallar,
vinden och blixten och gröna grunden,
gräset, som doftar, och sanden och stoftet,
fåglar och dun och flingor och hagel,
fiskar och djur samt myrar och urskog,
korn och hår jämte klara stjärnor,
kroppars fjäll och gnistor och droppar,

94. Skogar och rös och städer och stigar,
strängar och himlar och luft och änglar,
ormars skaror, åkrar, som skäras,
örter, malm och löfrika palmer,
och om ett ögonblick aldrig de tege,
alla, förnötta, till stoft skulle falla,
multnadt af år, förr'n de Mārjas ära
mäktat tolka till fylles för folken.

95. Mārja, i hjärtat hos mig Du vare,
Mildheten själf! Se, gärna jag ville,
Dyra, Dig, blott jag mäktade mera,
mångfaldigt gälda lof och sånger.
Jesu Moder, som ljuf beprisas,
genom diktning Din ära att rikta
gafs ej någon. Din glans kan ej sägas:
»Gud blott i renare skimmer är skrudad».

96. Korsfäste, Du, o kraft den största,
Kriste, som fyra spikar ha ristat,
Dig jag bjuder, Dig och Din Moder
denna sång, som Er ära bekänner.
Då låten mildt för mig det få tala,
det, som i rim och stef nu jag timrat,
när Eder hug till min räddning röres,
räddning ur plågors tärande låga!

97. Varen nu alla fröjdefulla!
För mitt verk låt mig tillgift märka,
fast jag ej alltid, fåkunnig, visste
fläta orden så, som jag borde.
Mest är af värde uti all ordkonst
att den rätta grunden man fattar,
äger ock dunkel en Eddaregel[1]
undan att vika för meningen stundom.

[1] En af reglerna för den norröna skaldepoesien.

98. Alla, som diktarten vansklig välja,
välja ock kvädet i forn-ord att tälja,
hvilka meningen villande dölja.[1]
Vi dock ej följa och tanken hölja.
Kunna nu alla skönja och skilja,
skönja tillräckligt klart min vilja,
okonstladt allt, som det varit min vilja,
vill jag, att dråpan skall heta **Lilja.**

99. Ho, där lyss till den sång, jag smidit,
säge den dikt, som åt Mārja är ägnad,[2]
riktigt för mig, min räddning, sin egen,
rörd af kärlek, med uppsåt ärligt!
Kanske helga Mön mig då minnes
mild, när jag ängslas i plågors fängsel.
Visst jag hoppas det, låg blott på läppen,
lekte där ordet: »Dominus tecum!»

100. ALLMAKTS GUD, Du, som evigt råder
öfver mängder af mänskor och änglar,
bunden ej af ställen och stunder,
starkt och tryggadt Ditt välde Du bygger.
Du, som på en gång utom, inom,
ofvan, nedan och kring oss Dig breder,
lof ske Dig uti åldrar evigt
en med sanning, i tre förgrenad!

---

[1] Syftar på den för dåtiden ofta svårbegripliga diktionen i den fornnorröna diktningen; häremot sätter skalden det konstlösa i sin egen dikt.

[2] Ave Maria.